

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A DOUA

CAUZA PISICĂ v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 23641/17)

HOTĂRÂRE

Articolul 8 • Dreptul la respectarea vieții de familie • Neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive cu privire la stabilirea domiciliului copiilor împreună cu mama • Alienarea copiilor față de mamă • Nerespectarea principiului diligenței excepționale • Obligații pozitive

STRASBOURG

29 octombrie 2019

*Prezenta hotărâre a devenit definitivă în conformitate cu prevederile
Articolului 44 § 2 din Convenție. Ea poate suferi modificări de formă.*

© Această traducere îi aparține Direcției agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Originalul se găsește în baza de date HUDOC. Orice preluare a textului se va face cu următoarea mențiune: „Traducerea acestei hotărâri a fost efectuată de către Direcția agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova”.

În cauza Pistică v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), întrunită într-o Cameră compusă din:

Robert Spano, *Președinte*,
Marko Bošnjak,
Julia Laffranque,
Valeriu Grițco,
Ivana Jelić,
Arnfinn Bårdsen,
Saadet Yüksel, *judcători*,

și Stanley Naismith, *Grefier al Secției*,

Deliberând la 8 octombrie 2019 în camera de consiliu,
Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 23641/17) *versus* Republica Moldova, depusă la Curte în conformitate cu Articolul 34 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către o cetățeană moldoveană, dna Nelea Pistică („reclamanta”, care ulterior, la 16 martie 2017 și-a schimbat numele de familie în dna Nelea Gamarț).

2. Reclamanta a fost reprezentată de către dna D. Străisteanu, avocată în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl O. Rotari.

3. Reclamanta s-a plâns, în special, că autoritățile naționale nu au întreprins măsuri eficiente pentru a asigura accesul la copii săi, astfel fiindu-i încălcat dreptul la respectarea vieții de familie.

4. La 5 mai 2017 cererea a fost comunicată Guvernului.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamanta s-a născut în anul 1981 și locuiește în Ialoveni.

6. Circumstanțele cauzei, prezentate de către părți, pot fi rezumate după cum urmează.

A. Divorțul reclamantei și stabilirea domiciliului copiilor

7. La 7 septembrie 2002 reclamanta s-a căsătorit cu P. La 14 iulie 2003, în cadrul căsătoriei, s-a născut fiul lor.

8. La 6 martie 2006 reclamanta a divorțat, iar domiciliul fiului a fost stabilit cu reclamanta.

9. Ulterior, reclamanta a rămas să locuiască în aceeași casă cu P., astfel că la 5 august 2007, în cadrul relației de concubinaj, reclamanta a născut doi fii (gemeni). P. a recunoscut paternitatea copiilor gemeni.

10. Potrivit reclamantei, începând cu anul 2012, P. a devenit agresiv față de ea. La 26 decembrie 2012 reclamanta împreună cu cei trei copii a părăsit locuința comună și a solicitat de la P. plata pensiei de întreținere a copiilor.

11. La 29 iulie 2013 P. a intrat în locuința reclamantei și a forțat cei doi copii mai mici să urce în automobilul său, deplasându-se cu ei la domiciliul său fără acordul reclamantei.

12. Ulterior, reclamanta a depus o acțiune în judecată, solicitând stabilirea domiciliului celor doi copii mai mici împreună cu ea. La 31 iulie 2013 reclamanta a solicitat Judecătoria Ialoveni examinarea cererii în regim de urgență, menționând că este îngrijorată de faptul că P. manipulează copiii împotriva ei, utilizând diverse mijloace în acest scop. Reclamanta a susținut că din momentul preluării copiilor de către P., ea nu a mai comunicat cu aceștia și a solicitat instanței de judecată să îl oblige pe P. să nu-i împiedice accesul la copii. La 31 iulie 2013 reclamanta a adresat o plângere la poliție cu privire la incidentul din 29 iulie 2013, care aparent nu a formulat un răspuns în adresa reclamantei.

13. La 19 august 2013 reclamanta a depus o plângere la Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei din Ialoveni (în continuare „DASPF”). Ea a menționat că din momentul preluării copiilor de către P., ea a comunicat cu aceștia doar de câteva ori, pentru perioade scurte de timp și întotdeauna în prezența lui P. În timpul acestor întâlniri P. era agresiv față de ea, interzicându-i să adreseze copiilor anumite întrebări pe care el le considera ca fiind în detrimentul său și le interzicea copiilor să vorbească despre anumite lucruri. Reclamanta a susținut că P. manipula copiii împotriva ei.

14. La 3 septembrie 2013 P. a returnat copiii reclamantei. La 4 septembrie 2013, la cererea ambilor părinți, DASPF a recomandat un program de întrevedere cu copiii, potrivit căruia cei trei copii urmau să stea împreună cu tatăl fiecare a doua sâmbătă și duminică din lună, iar restul timpului aceștia urmau să stea cu mama lor.

15. Potrivit reclamantei, P. a continuat să o urmărească și să o insulte, amenințând-o cu violența. La 10 septembrie 2013, la cererea reclamantei, Judecătoria Ialoveni a emis o ordonanță de protecție în privința reclamantei și a celor trei copii, interzicându-i lui P. să se apropie de aceștia pentru o perioadă de trei luni. Ordonanța respectiva nu a fost respectată, iar copiii au continuat să locuiască împreună cu P. până la o dată nespecificată.

16. Aparent, la 10 decembrie 2013 P. a mers la domiciliul reclamantei și fără acordul acesteia a luat forțat cei doi copii mai mici să locuiască la el. La o dată nespecificată, copiii au fost returnați reclamantei.

17. La 20 decembrie 2013 a fost admisă cererea reclamantei și a fost prelungit termenul ordonanței de protecție din 10 septembrie 2013 pentru trei luni.

18. La 13 ianuarie 2014 reclamanta s-a adresat cu o plângere la Procuratura Ialoveni, invocând că la 26 decembrie 2013 P. a luat de la grădiniță cei doi copii mai mici fără acordul ei, promițându-i că îi va întoarce la 1 ianuarie 2014. Deși la momentul respectiv ordonanța de protecție din 20 decembrie 2013 era în vigoare, P. s-a apropiat de copii. De asemenea, reclamanta a menționat că la 10 ianuarie 2014 P. s-a întâlnit cu copiii în stradă și a încercat să-i convingă să meargă cu el, spunându-le lucruri urâte în adresa ei. Reclamanta a solicitat punerea în aplicare a ordonanței de protecție.

19. Urmare a demersului Judecătorei Ialoveni, la 30 ianuarie 2014 DASPF a emis avizul-concluzie cu privire la stabilirea domiciliului celor doi copii mai mici, menționând că ambii părinți manifestă atitudine favorabilă pentru dezvoltarea copiilor și dispun de capacități parentale pentru creșterea lor. Copiii își iubeau ambii părinți în egală măsură și își doreau să fie aproape de părinți.

20. La o dată nespacificată în aprilie 2014, P. a luat fiul mai mare să locuiască la el, refuzând să-l returneze reclamantei. La 19 aprilie 2014 reclamanta a anunțat poliția despre acest fapt.

21. La 8 mai 2014 reclamanta a depus o plângere la poliție, invocând că P. luase fiul mai mare să locuiască la el și că nu-i permitea să comunice cu acesta. Ea a menționat că ulterior copilul a lipsit mai multe zile de la școală. Reclamanta a reușit să-și revadă fiul și să vorbească cu el timp de aproximativ douăzeci de minute în ziua în care acesta avusese un examen la școală. El i-a zis reclamantei că fusese toată ziua cu tatăl său cu mașina, lipsind de la școală. De asemenea, reclamanta a aflat că P. încerca să-l influențeze împotriva ei.

22. La o dată nespacificată în iunie 2014, P. a luat unul dintre cei doi copii mai mici să locuiască la el, refuzând să-l returneze reclamantei. În august 2014 P. i-a cerut reclamantei să-i permită celui de-al treilea fiu să-și petreacă vacanța alături de frații săi, promițându-i că ulterior îi va înapoia toți trei copii. Cu toate acestea, după urmare a acordului exprimat, reclamanta nu a mai putut să-și vadă copiii.

23. La 13 iulie 2014 reclamanta a depus o plângere la poliție, invocând că deși domiciliul fiului mai mare fusese stabilit cu ea, acesta locuiește împreună cu P. fără acordul ei (a se vedea § 8 supra). De asemenea, ea a menționat că fiul ei fusese manipulat de către P. că ea ar fi o mamă rea și că acesta nu își dorea să locuiască cu ea.

24. La 14 iulie 2014 reclamanta a solicitat Judecătorei Ialoveni emiterea ordonanței de protecție în privința sa și a copiilor. Ea a menționat, *inter alia*, că P. a agreat-o, amenințându-o că îi va lua copiii, fapt care în cele din urmă

s-a și întâmplat. Reclamanta a menționat că acțiunile lui P. avuseseră consecințe negative asupra stării psihologice a copiilor.

25. La 15 iulie 2014 reclamanta a solicitat Judecătoriei Ialoveni accelerarea examinării cauzei cu privire la stabilirea domiciliului celor doi copii mai mici, ținând cont de faptul că aceasta se referea la un subiect sensibil și că P. tergiversa examinarea cauzei neîntemeiat. La 16 iulie 2014 instanța a respins cererea reclamantei, menționând că întârzierile erau legate de faptul că mai mulți judecători se abținuseră de la examinarea cauzei și că nu există vreun motiv să constate că procedura de examinare fusese excesiv de îndelungată.

26. La 15 iulie 2014 reclamanta a depus o plângere la DASPF, invocând că nu poate să-și vadă copiii și a menționat că atunci, când l-a telefonat pe fiul mai mare, acesta a vorbit cu ea într-un mod care o face să creadă că în timpul convorbirii acesta era însoțit de cineva care îi sugera cum trebuie să răspundă. La 16 iulie 2014 reclamanta s-a adresat cu o plângere similară la Centrul pentru drepturile omului, menționând că în ultimele patru luni a depus multe plângeri în adresa mai multor autorități cu privire la acțiunile abuzive ale lui P. și referitor la încălcarea drepturilor sale părintești.

27. La 16 iulie 2014 Judecătoria Ialoveni a respins cererea reclamantei cu privire la emiterea ordonanței de protecție (a se vedea § 24 *supra*). Aparent, pe parcursul anului 2014 toți judecătorii din cadrul Judecătoriei Ialoveni s-au abținut de la examinarea cauzei din motiv că anterior emisese ordonanțe de protecție sau fuseseră implicați în procesul de judecată. La 26 august 2014 cauza a fost transmisă în competența Judecătoriei Hâncești.

28. La 19 noiembrie 2014, la cererea Judecătoriei Hâncești, DASPF a emis un nou aviz-concluzie în care a reiterat constatările anterioare și a completat faptul că starea psihologică a copiilor fusese grav afectată. Deși anterior copiii avuseseră o atitudine pozitivă față de ambii părinți, aceștia și-au schimbat radical atitudinea după ce au început să locuiască cu tatăl lor. DASPF a recomandat realizarea unui raport cu privire la constatarea stării psihologice a copiilor și separarea copiilor de ambii părinți pentru o perioadă de o lună, prin plasarea lor într-un centru de plasament pentru a primi asistență psihologică în lipsa influenței din partea părinților.

29. La 3 decembrie 2014 a fost perfectat raportul cu privire la evaluarea psihologică a copiilor. Expertul a conchis că de fapt copiii fuseseră implicați în conflictul dintre părinți; că inițial atitudinea lor pozitivă față de ambii părinți a devenit în mod evident negativă față de reclamantă în rezultatul influenței din partea lui P.; că lipsirea copiilor de legătura cu mama constituia o formă de abuz emoțional; și că orice întrevvedere cu mama lor va constitui un factor traumatizant pentru copii atât timp cât ei vor continua să locuiască cu tatăl lor.

30. La 19 ianuarie 2015 DASPF a emis un alt aviz, reiterând în mare parte constatările sale anterioare. La 6 februarie 2015 Judecătoria Hâncești a respins, ca nefondată, cererea formulată de către DASPF în avizul său din

19 noiembrie 2014 cu privire la plasarea temporară a copiilor într-un centru de plasament.

31. La 6 februarie 2015 Judecătoria Hâncești a stabilit domiciliul celor doi copii mai mici cu P.

32. La 24 iunie 2015 Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârea Judecătoria Hâncești, stabilind domiciliul celor doi copii mai mici cu reclamanta.

33. La 5 august 2015 reclamanta a adresat o plângere la poliție, invocând că în pofida deciziei Curții de Apel Chișinău din 24 iunie 2015, P. în continuare refuză să îi permită să se vadă cu copiii. Reclamanta a menționat că P. o insultase, avertizând-o că atât timp cât copiii se aflau la el, aceștia nu vor dori să o vadă. Ea a solicitat poliției să întreprindă măsuri urgente pentru scoaterea copiilor din familia lui P. și acordarea asistenței psihologice copiilor. La 18 septembrie 2015 reclamanta a depus la poliție o plângere cu un conținut similar, solicitând suplimentar plasarea în regim de urgență a copiilor într-un centru de plasament, astfel ca P. să nu poată avea acces la ei în timp ce aceștia vor beneficia de asistență psihologică.

34. La 10 noiembrie 2015 reclamanta a depus o plângere la Procuratura Generală, susținând că copiii fuseseră supuși alienării parentale de către P., în rezultatul căreia aceștia manifestau ură față de ea. Ea a menționat că copiii suferă de sindromul alienării parentale, iar autoritățile nu au întreprins măsuri în vederea prevenirii acestui fapt, în pofida mai multor plângeri din partea ei cu privire la acțiunile lui P. Reclamanta a solicitat scoaterea de urgență a copiilor din familia lui P. și plasarea acestora într-un centru de plasament pentru a primi asistență psihologică. De asemenea, ea a solicitat inițierea unei cauze penale în privința lui P. Părțile nu au informat Curtea cu privire la rezultatele examinării acestei plângeri.

35. La 11 noiembrie 2015 Curtea Supremă de Justiție a respins recursul declarat de către P., iar decizia Curții de Apel Chișinău din 24 iunie 2015 a devenit definitivă și irevocabilă.

B. Procedura de executare

36. La 19 ianuarie 2016 reclamanta a înaintat executorului judecătoresc documentul executoriu cu privire la decizia Curții de Apel Chișinău din 24 iunie 2015. În aceeași zi, executorul judecătoresc i-a propus lui P. executarea benevolă a deciziei din 24 iunie 2015 și transmiterea copiilor reclamantei. P. a refuzat executarea.

37. La 9 februarie 2016, după expirarea termenului stabilit pentru executarea benevolă a hotărârii, executorul judecătoresc împreună cu asistentul social, psihologul și reclamanta s-au prezentat la domiciliul lui P. Ultimul le-a permis să intre în locuință, însă copiii au refuzat să meargă cu reclamanta, susținând că își doresc să rămână cu tatăl lor.

38. Reclamanta a continuat să adreseze plângeri în adresa mai multor autorități, referindu-se la eșecul autorităților de a o reuni cu copiii săi, la influența lui P. asupra copiilor și la modul în care acesta a manipulat copiii împotriva sa. De asemenea, ea a solicitat scoaterea copiilor din familia lui P. și plasarea temporară a acestora într-un centru de plasament pentru a nu fi influențați de către niciunul dintre părinți.

39. La 29 februarie 2016, în rezultatul plângerii reclamantei cu privire la acțiunile de violență în familie sub forma abuzului emoțional asupra copiilor, Procuratura Generală a inițiat o cauză penală în privința lui P. În același timp, procurorul a anulat nouă ordonanțe anterioare cu privire la refuzul în pornirea urmăririi penale împotriva lui P., precum și o ordonanță de respingere a unei plângeri a avocatului reclamantei. La 17 ianuarie 2017 cauza penală a fost transmisă în instanța de judecată, iar în anul 2018, *id est* perioada în care părțile au prezentat Curții ultimele sale observații, cauza se afla pe rolul instanței de judecată.

40. La 22 martie 2016 executorul judecătoresc a înaintat un demers Curții de Apel Chișinău, solicitând explicarea ordinii și a modului de executare a hotărârii pronunțate în favoarea reclamantei. La 11 mai 2016 instanța a respins demersul, menționând că conținutul hotărârii este suficient de clar. La 30 martie 2016 executorul judecătoresc a depus un demers cu privire la pătrunderea forțată în domiciliul lui P. La 18 ianuarie 2017 instanța a respins demersul executorului judecătoresc, menționând că ultimului nu i-a fost obstrucționat accesul în imobilul lui P.

41. La 15 decembrie 2016 instanța de judecată a admis cererea Procuraturii Ialoveni cu privire la eliberarea unei noi ordonanțe de protecție, obligându-l pe P. să nu se apropie de reclamantă și cei trei copii o perioadă de trei luni. Instanța s-a bazat în mare parte pe concluziile raportului din 3 decembrie 2014 (a se vedea § 29 *supra*) și a constatat că copiii fuseseră supuși abuzului emoțional care ar fi putut conduce la dezvoltarea sindromului de alienare parentală.

42. La 16 decembrie 2016 reclamanta și fratele ei, însoțiți de către doi polițiști, au mers la școala unde învățau cei trei copii. Ținând cont de faptul că, potrivit hotărârii din 15 decembrie 2016, în privința lui P. exista o interdicție de a se apropia de copii, reclamanta spera că va reuși să-și ia copiii. Cu toate acestea, potrivit circumstanțelor prezentate de către reclamantă, administrația școlii și autoritățile locale au întreprins măsuri pentru a obstrucționa acest fapt, în special prin informarea rudelor lui P., permițându-le acestora să intre în sala de clasă unde se aflau copiii și să-i influențeze, insultând reclamanta. Ulterior, viceprimarul comunei (care acționa în calitate de autoritate tutelară locală) a dispus plasamentul de urgență al celor trei copii pe un termen de 72 de ore în familia bunicii paterne P.I. Ulterior, acesta a aprobat prelungirea termenului de plasament de urgență a copiilor în familia bunicii paterne pe un termen de până la 45 de zile.

43. La 19 decembrie 2016 a eșuat o nouă încercare de a pune în executare hotărârea, deoarece copiii s-au opus să meargă cu reclamanta.

44. La 27 ianuarie și 3 februarie 2017 poliția locală și primăria au solicitat reclamantei să manifeste mai mult interes față de starea psihologică a copiilor. În special, deși autoritățile respective recunoscuseră faptul că reclamanta nu reușise să restabilească relația cu copiii săi, reclamanta a fost învinuită de faptul că refuză orice formă de cooperare, ceea ce a împiedicat primăria locală să adopte vreo decizie relevantă în acest sens. În același timp, P. nu avea voie să se apropie de copii, reclamanta fiind singurul tutore legal al copiilor. Ea a fost îndemnată să „își asume partea de responsabilitate”, fiind singura persoană capabilă să ofere protecție copiilor în acel moment.

45. La 6 februarie 2017 un psiholog a emis o concluzie cu privire la starea psiho-emoțională a copiilor, care în acea perioadă locuiau împreună cu bunei paterni din cauza ordonanței de protecție potrivit căreia P. nu avea voie să se apropie de copii. Potrivit concluziei respective toți cei trei copii au fost grav afectați de faptul că fuseseră despărțiți de tatăl lor în rezultatul aplicării ordonanței de protecție, iar orice acțiune care ar implica restabilirea relației mamă-copii ar fi fost prematură, deoarece aceștia manifestau un grad înalt de rezistență față de mamă, care era asociată cu motivul „pierderii” tatălui.

46. În următoarele săptămâni a continuat procedura de reconciliere dintre reclamantă și P. cu implicarea mai multor funcționari. La 7, 14 și 17 februarie 2017 au avut loc trei întruniri la care au participat reprezentanți ai mai multor autorități în scopul identificării soluțiilor pentru executarea deciziei din 24 iunie 2015.

47. La 6 și 13 iunie 2017 P. a depus o plângere la DASPF, invocând că reclamanta nu manifesta interes pentru restabilirea relației cu copiii săi, precizând că aceasta vizitase instituția de învățământ frecventată de copii doar o singură dată timp de treizeci de minute, într-o perioadă de două luni.

48. La 7 iunie 2017 a existat o nouă încercare de a pune în executare hotărârea judecătorească respectivă. P. pregătise toate lucrurile copiilor, iar reclamanta era pregătită să-și ia copiii. Fiind însoțită de mai mulți funcționari, reclamanta reușise să intre în locuința lui P. și să discute cu copiii. Cu toate acestea, copiii au refuzat să meargă cu reclamanta, deși P. i-a încurajat în acest sens.

49. La 9 și 23 iunie, precum și la 18 și 28 septembrie 2017, autoritățile locale de asistență socială au format un grup de lucru în vederea identificării modalităților de restabilire a relației dintre reclamantă și copiii acesteia.

C. Noua procedură cu privire la stabilirea domiciliului copiilor

50. La 21 martie 2018 P. a înaintat o acțiune în judecată, solicitând stabilirea domiciliului copiilor împreună cu el. La 5 iulie 2018 Judecătoria

Ialoveni a admis parțial acțiunea lui P., a stabilit domiciliul celor doi copii mai mici împreună cu el, respingând cererea în partea ce ține de schimbarea domiciliului fiului mai mare.

51. La 5 decembrie 2018 Curtea de Apel Chișinău a menținut hotărârea instanței de fond, stabilind *inter alia*, că cei doi copii mai mici, care la acea dată împliniseră vârsta de unsprezece ani, și-au exprimat clar dorința de a locui împreună cu tatăl, dar nu cu mama lor. Mai mult ca atât, autoritatea locală de asistență socială a ajuns la concluzia că schimbarea domiciliului copiilor împreună cu tatăl reprezenta interesul superior al copiilor, care aveau legături strânse cu tatăl lor și care ar fi suferit în rezultatul schimbării domiciliului.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

52. Pasajele din Codul de procedură civilă relevante pentru prezenta cauză prevăd următoarele:

Articolul 394. Puterea legală a deciziei instanței de apel

“Decizia instanței de apel rămâne definitivă în momentul pronunțării și se execută conform prevederilor prezentului cod și ale altor legi.”

Articolul 435. Efectul suspensiv al recursului

“(1) Recursul suspendă executarea hotărârii în cazul strămutării de hotare, distrugerii de plantații și semănături, demolării de construcții sau de orice bun imobil, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

...

(8) În pricinile nepatrimoniale, executarea hotărârii se suspendă la cererea motivată a recurentului.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE

53. Reclamanta s-a plâns că autoritățile naționale au eșuat să-și îndeplinească obligațiile pozitive în conformitate cu Articolul 8 din Convenție, care prevede următoarele:

“1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

54. Guvernul a contestat afirmația reclamantei.

A. Admisibilitatea

55. Curtea notează că plângerea depusă nu este vădit nefondată în sensul Articolului 35 § 3 (a) din Convenție. De asemenea, Curtea constată că cererea nu este inadmisibilă din vreun alt motiv. Prin urmare, ea trebuie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

(a) Reclamanta

56. Reclamanta a susținut că autoritățile au fost conștiente de situația din ce în ce mai gravă în care se afla ea și copiii încă de la primele sale plângeri din iulie 2013. În special, deși era evident faptul că P. abuzase emoțional copiii, instigându-i împotriva ei, autoritățile nu au întreprins nicio măsură împotriva acestuia.

57. Ea niciodată nu renunțase la ideea de a-și înapoia copiii, dar toate tentativele ei în acest sens au fost întâmpinate cu ostilitate de către P. și de indiferența autorităților. Astfel, la 16 decembrie 2017 ea aproape reușise să convingă copiii să meargă cu ea, însă autoritățile locale și administrația școlii, în cooperare cu rudele lui P., au depus toate eforturile pentru a obstrucționa reunirea ei cu copiii. Cererile reclamantei cu privire la acordarea asistenței psihologice copiilor fără influențarea lor de către ambii părinți au fost respinse ca inadecvate. În același timp, ea fusese învinuită că nu manifesta suficient interes pentru restabilirea relației cu copiii, ceea ce nu era adevărat.

58. De asemenea, reclamanta a susținut că neexecutarea hotărârii definitive potrivit căreia domiciliul copiilor fusese stabilit împreună cu ea a condus la încălcarea Articolului 8 din Convenție.

(b) Guvernul

59. Guvernul a susținut că reclamanta nu a prezentat executorului judecătoresc un document executoriu cu privire la hotărârea judecătorească din 6 martie 2006, omițând termenul de prescripție de trei ani stabilit de legislația în vigoare și nici nu a solicitat instanței de judecată repunerea în termen. În consecință, alegația reclamantei potrivit căreia hotărârea respectivă nu fusese executată (potrivit căreia domiciliul fiului său mai mare fusese stabilit împreună cu ea, a se vedea § 8 *supra*) era nefondată.

60. Cu referire la decizia Curții de Apel Chișinău din 24 iunie 2015, Guvernul a menționat că autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile pentru a asigura executarea acesteia. Guvernul a susținut că perioada de întârziere cuprinsă între 24 iunie 2015 și 19 ianuarie 2016, data la care reclamanta a demarat procedura de executare, nu putea fi imputată

autorităților naționale, deoarece decizia din 24 iunie 2015 nu era definitivă. Guvernul a invocat jurisprudența Curții pentru a sublinia că obligația autorităților de a facilita reunirea părinților cu copiii săi nu era una absolută. Reluarea conviețuirii cu copiii care au locuit o perioadă cu celălalt părinte nu se realizează imediat și necesită măsuri preparatorii, iar obligația autorităților de a recurge la coerciție nu putea fi decât limitată și ar trebui să fie întotdeauna ghidată de interesul suprem al copilului. Eșecul executării deciziei din 24 iunie 2015 a fost determinat în cea mai mare parte de refuzul copiilor de a locui împreună cu reclamanta, așa cum rezulta din diverse rapoarte psihologice, dar și din cauza comportamentului reclamantei, care nu s-a implicat suficient în procesul de restabilire a relației cu copiii.

61. Mai mult ca atât, accesul reclamantei de a se vedea cu copiii nu a fost obstrucționat de către P., care, de fapt, chiar a încurajat copiii să meargă cu reclamanta. Autoritățile naționale au întreprins toate măsurile necesare pentru a pune în executare hotărârea respectivă la 9 februarie și 19 decembrie 2016 și 7 iunie 2017, dar și pentru a-i concilia pe P. și reclamantă la 10, 17 și 22 februarie 2017. În anul 2017 au fost implicate mai multe autorități specializate, cum ar fi DASPF, Serviciul de asistență psihopedagogică din cadrul Direcției Generale Educație Ialoveni, administrația școlii la care merg copiii, profesori, precum și un psiholog. Adicional autorităților menționate mai sus, au fost instituite și grupuri de lucru formate din reprezentanți ai Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Justiției, Avocatul Poporului și Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești. Cu toate acestea, refuzul copiilor de a locui cu mama lor și animozitatea dintre foștii soți au contribuit la obstrucționarea procesului în cauză.

62. În final, Guvernul a susținut că autoritățile nu au rămas pasive cu privire la abuzul emoțional din partea lui P. asupra copiilor, deoarece procuratura a inițiat o cauză penală în acest sens. Mai mult decât atât, la 15 decembrie 2016, la cererea procurorului a fost emisă o ordonanță de protecție în acest sens, iar reclamanta nu a contestat respectivele acțiuni. În consecință, Guvernul a menționat că au fost întreprinse toate măsurile necesare în vederea restabilirii relației reclamantei cu copiii săi. O obligație absolută de a restabili legăturile efective dintre reclamantă și copiii acesteia nu putea fi impusă Guvernului.

2. *Aprecierea Curții*

(a) **Principii generale**

63. Curtea reiterează că, deși scopul esențial al Articolului 8 este de a proteja persoana împotriva ingerințelor arbitrare din partea autorităților publice, suplimentar el poate antrena obligații pozitive inerente unei „respectări” efective a vieții de familie (a se vedea, *Glaser v. the Regatul*

Unit, nr. 32346/96, § 63). Curtea a reținut în repetate rânduri că, în cazurile referitoare la drepturile de contact cu părinții, Statului îi revine, în principiu, obligația de a întreprinde măsuri în vederea reunirii părinților cu copiii lor și obligația de a facilita astfel de reuniuni, în măsura în care aceasta o dictează interesele (a se vedea *Hokkanen v. Finlanda*, nr. 19823/92, § 55, 23 septembrie 1994, *Ignaccolo-Zenide v. România*, nr. 31679/96, § 94, CEDO 2000-I, și *A.V. v. Slovenia*, nr. 878/13, § 73, 9 aprilie 2019).

64. Cu toate acestea, obligația autorităților naționale de a întreprinde măsuri pentru a facilita o reuniune nu este absolută, deoarece reluarea conviețuirii cu copiii care au locuit o perioadă cu celălalt părinte nu se realizează imediat și poate necesita măsuri pregătitoare (ibid., § 58; a se vedea, de asemenea, *Ribić v. Croația*, nr. 27148/12, § 94, 2 aprilie 2015, și *A.V. v. Slovenia*, pre-citată, § 74). Prin urmare, este decisiv dacă autoritățile naționale au întreprins toate măsurile necesare pentru a facilita contactul, măsuri care pot fi solicitate în mod rezonabil în circumstanțele speciale ale fiecărui caz (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kuppinger v. Germania*, nr. 62198/11, § 101, 15 ianuarie 2015, și *A.V. v. Slovenia*, pre-citată, § 74).

65. În prezent, există un consens larg în sprijinul ideii că, în toate deciziile cu privire la copii, interesul suprem al acestora trebuie să fie primordial (a se vedea *Neulinger și Shuruk v. Elveția* [MC], nr. 41615/07, § 135, 6 iulie 2010, *X. v. Letonia* [MC], nr. 27853/09, § 96, CEDO 2013 și *Strand Lobben și Alții v. Norvegia* [MC], nr. 37283/13, § 179, 10 septembrie 2019). Interesul superior al copilului poate să depășească, în funcție de natura și seriozitatea lor, pe cele ale părinților. În special, Articolul 8 nu investeste părintele cu dreptul de a întreprinde măsuri care ar dăuna sănătății și dezvoltării copilului (a se vedea, *e.g.*, *V.D. și Alții v. Rusia*, nr. 72931/10, § 114, 9 aprilie 2019). Cu toate acestea, deși jurisprudența Curții impune luarea în considerare a opiniilor copiilor, aceste opinii nu sunt neapărat imuabile, iar obiecțiile copiilor, cărora trebuie să li se acorde o pondere cuvenită, nu sunt suficiente pentru a trece peste interesele părinților, în special interesele acestora cu privire la stabilirea contactului regulat cu copilul lor (a se vedea *K.B. și Alții v. Croația*, nr. 36216/13, § 143, 14 martie 2017). În particular, dreptul copiilor de a-și exprima propriile opinii nu ar trebui să fie interpretat ca un veritabil drept de veto necondiționat, fără a fi luați în considerare alți factori și fără efectuarea unei examinări pentru determinarea celor mai bune interese (*A.V. v. Slovenia*, pre-citată, § 72).

66. În cazurile referitoare la relația unei persoane cu copilul său, există obligația de a exercita o diligență excepțională, ținând cont de riscul că scurgerea timpului poate fi factorul determinant pentru subiectul în litigiu (a se vedea, *e.g.*, *Ignaccolo-Zenide*, pre-citată, § 102; *Süß v. Germania*, nr. 40324/98, § 100, 10 noiembrie 2005; *Strömblad v. Suedia*, nr. 3684/07, § 80, 5 aprilie 2012; și *Ribić*, pre-citată, § 92).

(b) Aplicarea principiilor redată *supra* în prezenta cauză

67. Curtea constată că reclamanta a invocat două plângeri în baza Articolului 8. Ea s-a referit la neexecutarea deciziei din 24 iunie 2015 potrivit căreia domiciliul celor doi copii mai mici fusese stabilit împreună cu ea. De asemenea, ea s-a plâns că autoritățile au eșuat să întreprindă măsurile necesare în conformitate cu obligația lor pozitivă în sensul Articolului 8 pentru a preveni abuzul emoțional asupra copiilor în rezultatul alienării acestora de mama lor. Ea consideră că acestea reprezintă două aspecte esențiale ale aceleiași probleme, *id est* dacă în prezenta cauză autoritățile și-au respectat obligațiile pozitive în baza Articolului 8.

68. Pentru a decide dacă autoritățile și-au respectat obligațiile pozitive în baza Articolului 8, Curtea va ține cont de toate elementele relevante, cum ar fi modul de executare a deciziei din 24 iunie 2015, precum și acțiunile întreprinse de către autorități nu doar la etapa executării, dar și pe parcursul întregii proceduri.

69. Cu referire la perioada anterioară adoptării hotărârii cu privire la stabilirea domiciliului copiilor cu reclamanta, trebuie menționat că în perioada iulie 2013 – noiembrie 2015, reclamanta a adresat autorităților nouă plângeri referitoare la acțiunile lui P., considerând că aceste acțiuni au condus la înstrăinarea copiilor față de ea prin manipularea și întoarcerea acestora împotriva ei (a se vedea §§ 12, 13, 18, 21, 23, 24, 26, 33 și 34 *supra*). Plângerile reclamantei au luat diverse forme. Prin urmare, autoritățile cunoșteau despre plângerile reclamantei. În urma numeroaselor plângeri ale acesteia (a se vedea §§ 13, 20, 23 și 26 *supra*), autoritățile, de asemenea, au fost conștiente de faptul că copiii rămâneau împreună cu tatăl lor împotriva voinței reclamantei și că P. avea o posibilitate amplă de a influența copiii, spre deosebire de reclamantă. De asemenea, trebuie notat faptul că evaluarea psihologică inițială a copiilor, realizată la începutul anului 2014 reliefase că copiii își iubeau în egală măsură ambii părinți, iar în noiembrie 2014 atitudinea acestora s-a schimbat substanțial, aceștia deja respingându-și mama (a se vedea §§ 19 și 28 *supra*). Ținând cont de plângerile formulate de către reclamantă și rapoartele psihologice, care confirmă veridicitatea alegațiilor reclamantei, autoritățile nu au putut să nu conștientizeze că acțiunile lui P. constituiau o amenințare gravă pentru relația dintre reclamantă și copiii săi.

70. Curtea notează că, după prima evaluare psihologică a copiilor din ianuarie 2014 (a se vedea § 19 *supra*), nu a existat o monitorizare psihologică timp de aproape zece luni, în pofida numeroaselor plângeri din partea reclamantei cu privire la manipularea copiilor de către P. împotriva ei. Atunci când evaluarea psihologică din noiembrie 2014 a arătat că copiii își respingeau mama (a se vedea § 28 *supra*), DASPF a recomandat, *inter alia*, separarea temporară a copiilor de ambii părinți pentru a primi asistență psihologică pentru a nu influențați de către vreunul dintre părinți. Recomandarea respectivă nu a fost pusă în aplicare, deși în decembrie 2014

fusese elaborat un alt raport, care stabilea că alinarea copiilor față de mama lor, urmare a acțiunilor lui P., constituia un abuz emoțional (a se vedea § 29 *supra*).

71. În lipsa vreunei măsuri care să vizeze protejarea copiilor împotriva abuzurilor emoționale în privința lor, reclamanta a făcut uz de mijloacele de care dispunea, *id est* prin intermediul plângerilor adresase autorităților și al cererilor cu privire la emiterea ordonanței de protecție care i-ar fi interzis lui P. să se apropie de copii. Deși fusese emisă ordonanța de protecție, P. a continuat să acționeze fără a fi sancționat, în special prin contactarea copiilor și luându-i la domiciliul său (a se vedea §§ 17 și 18 *supra*). În acest sens, Curtea constată că în anul 2016 procuratura a inițiat o cauză penală în privința lui P., anulând nouă ordonanțe cu privire la refuzul în pornirea urmăririi penale în privința lui P. (a se vedea § 39 *supra*).

72. De asemenea, trebuie menționat faptul că programul de întrevvedere cu copiii, elaborat de către DASPF, care stabilea șederea alternantă a copiilor cu ambii părinți (a se vedea § 14 *supra*), nu a fost respectat de către P., care a ținut copiii doar la el.

73. Ținând cont de înstrăinarea tot mai evidentă a celor doi copii față de reclamantă, începând cu luna iulie 2013, reclamanta a solicitat instanței accelerarea examinării cererii sale cu privire la stabilirea domiciliului copiilor. În pofida acestei cereri și a numeroaselor sale plângeri cu privire la acțiunile lui P., instanța de fond a avut nevoie de un an și jumătate pentru a se pronunța printr-o hotărâre (a se vedea §§ 12 și 31 *supra*). Acest fapt a completat întreaga perioadă în care reclamanta nu a avut contacte semnificative cu cei doi copii ai săi, în timp ce P. a continuat să înstrăineze copii față de ea (a se vedea §§ 12, 13, 18, 21, 23, 24, 26, 33 și 34 *supra*). Această întârziere în soluționarea cauzei este contrară principiului diligenței excepționale, menționat la § 66 *supra*.

74. Cu privire la însuși executarea hotărârii respective, Curtea notează că autoritățile nu au rămas totalmente pasive și au întreprins o serie de măsuri relevante. În special, la 19 ianuarie 2016, *id est* ziua în care reclamanta a prezentat documentul executoriu executorului judecătoresc, acesta a stabilit termenul în care P. trebuie să execute benevol hotărârea judecătorească (a se vedea § 36 *supra*). Urmare a refuzului lui P. de a se conforma executării benevole, la 9 februarie 2016 executorul judecătoresc a mers împreună cu un psiholog, cu reprezentanți ai autorităților specializate și cu reclamanta la domiciliul lui P. și a încercat să pună în executare hotărârea respectivă, însă această acțiune a fost obstrucționată de opoziția puternică din partea copiilor de a părăsi locuința lui P. (a se vedea § 37 *supra*). Ulterior, la 29 februarie 2016 a fost inițiată o cauză penală cu privire la acțiunile de violență psihologică exercitate de către P. asupra copiilor.

75. Cu toate acestea, după prima tentativă de executare din 9 februarie 2016, aparent autoritățile au rămas pasive, cu excepția executorului judecătoresc, care în opinia Curții de Apel Chișinău, în mod inutil a solicitat

explicarea ordinii și a modului de executare a hotărârii pronunțate în favoarea reclamantei și permisiunea pătrunderii forțate în domiciliul lui P. (a se vedea § 40 *supra*). Nicio altă măsură nu a mai fost întreprinsă până la 15 decembrie 2016, data la care instanța judecătorească a emis ordonanța de protecție, care-i interzicea lui P. să se apropie de copii.

76. La 16 decembrie 2016, la școala unde își făceau studiile copiii, a avut loc a doua tentativă de a-i convinge pe copii să meargă cu mama lor. Din motivul lipsei unui contact direct cu toți cei implicați, Curtea nu este în măsură să se pronunțe asupra efectelor care au rezultat din acțiunile celor implicați, cum ar fi părinții lui P. care, potrivit reclamantei, au fost informați să vină la școală în acel moment, influențând copiii împotriva ei (a se vedea § 42 *supra*). Aparent, nicio autoritate nu a analizat situația creată în acea zi pentru a stabili dacă eșecul reunirii reclamantei cu copiii s-a datorat cel puțin în parte acțiunilor celor implicați, și nu doar refuzului copiilor de a coopera.

77. Ulterior au mai existat alte două încercări de a transmite reclamantei copiii, dar de fiecare dată aceștia refuzau să meargă cu ea (a se vedea §§ 43 și 48 *supra*).

78. Curtea acceptă faptul că refuzul copiilor de a locui cu mama lor a creat o situație dificilă, fiind nevoie de întreprinderea unor măsuri complexe pentru pregătirea reunificării acestora cu reclamanta. Punerea în aplicare a acestor măsuri ar fi avut nevoie de timp, cu siguranță. Cu toate acestea, spre deosebire de măsurile serioase întreprinse de către autorități în anul 2017 (a se vedea §§ 46 și 49 *supra*), nu există nicio dovadă a unei activități similare în perioada anului 2016, iar Guvernul nu a prezentat nicio explicație pentru aparenta inactivitate a autorităților în această perioadă, *id est* anul 2016.

79. Curtea consideră că înstrăinarea copiilor față de reclamantă, fapt pentru care reclamanta s-a plâns autorităților înainte de adoptarea hotărârii cu privire la stabilirea domiciliului copiilor, a constituit un factor major care a contribuit la împiedicarea executării deciziei din 24 iunie 2015. Prin urmare, lipsa unei reacții eficiente din partea autorităților cu privire la plângerile reclamantei în legătură cu înstrăinarea copiilor și eșecul instanței de a examina în regim de urgență cauza cu privire la stabilirea domiciliului copiilor au contribuit în mod substanțial la eventualele dificultăți în executarea hotărârii menționate mai sus. Mai mult ca atât, pe parcursul primului an al procedurii de executare, *id est* anul 2016, autoritățile naționale au întreprins doar două tentative de executare a hotărârii respective. Esențial este că, pe parcursul anului 2016, autoritățile nu au efectuat nicio ședință psihologică preparatorie cu copiii sau cu părinții acestora pentru a facilita executarea hotărârii, în pofida existenței semnelor evidente de alienare psihologică a copiilor față de mama lor (a se vedea §§ 28-30 *supra*) și a necesității de pregătiri complexe pentru executarea hotărârii (a se vedea, de exemplu, *Mijušković v. Muntenegru*, nr. 49337/07, § 89, 21 septembrie 2010).

80. Ținând cont de considerentele redate *supra*, Curtea constată că, în prezenta cauză, autoritățile naționale nu au acționat cu diligența excepțională necesară (a se vedea §§ 66 și 73 *supra*) și nu și-au îndeplinit obligațiile pozitive în baza Articolului 8 din Convenție. Prin urmare, a avut loc o încălcare a Articolului 8 din Convenție în prezenta cauză.

81. Curtea constată că nu au fost formulate plângeri și argumente separate referitor la noua procedură judiciară cu privire la stabilirea domiciliului copiilor, în rezultatul căreia domiciliul celor doi copii mai mici a fost stabilit împreună cu tatăl lor. Prin urmare, eșecul autorităților cu privire la neexecutarea hotărârilor în favoarea reclamantei menționate mai sus se referă la perioada anterioară adoptării hotărârii din 5 iulie 2018 (a se vedea § 50 *supra*).

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

82. Articolul 41 din Convenție prevede următoarele:

“ Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoloalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

83. Reclamanta a pretins 50000 de euro (EUR) pentru prejudiciul moral.

84. Guvernul a susținut că suma era nefondată, excesivă și incompatibilă cu jurisprudența Curții în cauze similare.

85. Curtea consideră că lipsa unei reacții eficiente din partea autorităților la numeroasele plângeri din partea reclamantei i-a cauzat acesteia suferințe. În final, instanțele judecătorești au decis schimbarea domiciliului celor doi copii mai mici împreună cu tatăl lor, decizie care confirmă faptul că reclamanta a suferit una dintre cele mai grave ingerințe în viața de familie. În consecință, Curtea acordă reclamantei 12000 de euro pentru prejudiciul moral.

B. Costuri și cheltuieli

86. De asemenea, reclamanta a pretins 43896 lei (MDL), aproximativ 2163 de euro pentru costuri și cheltuieli. Ea a prezentat dovezi că a achitat avocatei sale 21287 MDL pentru reprezentarea sa în fața instanțelor naționale, bazându-se pe fișele de pontaj detaliate, care indică orele petrecute de către avocat pentru reprezentarea sa în fața Curții.

87. Guvernul a menționat că pretenția era nefondată și excesivă.

88. Curtea reiterează că reclamantul are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor în baza Articolului 41 din Convenție doar în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost suportate realmente în mod necesar în

limita unui cuantum rezonabil (a se vedea, e.g., *Mătășaru v. Republica Moldova*, nr. 69714/16 și 71685/16, § 44, 15 ianuarie 2019).

89. Ținând cont de actele aflate în posesia sa în prezenta cauză, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamantei suma de EUR 2000 pentru costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

90. Curtea consideră oportun ca rata dobânzilor de întârziere să fie stabilită conform ratei dobânzii facilității de împrumut a Băncii Centrale Europene, majorată cu trei puncte procentuale.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* plângerea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 8 din Convenție din cauza eșecului Statului de a-și îndeplini obligațiile sale pozitive în acest sens;
3. *Hotărăște*
 - (a) că Statul reclamat trebuie să plătească reclamantei în termen de trei luni de la data când hotărârea va deveni definitivă în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care urmează să fie convertite în lei moldovenești la rata de schimb aplicabilă la data transferului:
 - (i) EUR 12000 (doisprezece mii de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciul moral;
 - (ii) EUR 2000 (două mii de euro), plus orice taxă care poate fi percepută de la reclamantă, pentru costuri și cheltuieli;
 - (b) că, la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la executarea hotărârii, urmează să fie achitată o penalitate adițional sumelor de mai sus la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantei cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză, și notificată în scris la 29 octombrie 2019, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Stanley Naismith
Grefier

Robert Spano
Președinte